

Fagetisk Nævns medlemmer

Bente Callesen

Inge Nue

Kirsten Kjær

Lene Gredal

Lotte Gaardbo, formand for nævnet

Mette Thomsen

Aase Thesbjerg

Else Marie Klærke, konsulent

Danske Bioanalytikere

Sankt Annæ Plads 30, Postboks 74, 1003 København K.

Telefon: 46953535. www.dbio.dk. E-mail: dbio@dbio.dk

Bioanalytikernes fagetiske univers

dbio

danske bioanalytikere

Et etisk dilemma er en situation, hvor to (eller flere) etiske grundværdier støder sammen. Det gør de heldigvis ret sjældent. I de fleste situationer kan man fx fint leve op til både at vise respekt for selvbestemmelse og gøre det, man mener, vil gavne patienten mest. Men i visse tilfælde kommer vi ud for, at vi ikke kan leve op til det ene uden at svinge det andet. Når det kan give anledning til ægte dilemmaer, så hænger det sammen med, at der ikke kan opstilles nogen fast rangorden mellem grundværdierne. Uanset hvad vi gør, kommer vi til at gøre noget forkert og det kan give anledning til både angst og skyldfølelse. Men det kan også være anledning til vigtige etiske refleksioner, netop fordi det er grundværdier, som er på spil. Morten Dige, filosof.

Forord

Bioanalytikerfaget bliver påvirket af store forandringer i sundhedsvæsenet. Der er øget fokus på patienten og det optimerede patientforløb. Der er mangel på bioanalytikere, en rivende teknologisk udvikling og ikke mindst et generationsskifte, hvor de gamle specialister går på pension og de unge generalister tager over.

I denne malstrøm af forandringer er det vigtigt, at vi som bioanalytikere opøver evnen til at tænke den etiske dimension ind i vores handlinger - det gøres ikke ved fasttømrede regler alene. Derfor har vi i fagetisk nævn valgt at fokusere på overordnede etiske pejlemærker, som skal gøres levende og vedkommende i de diskussioner, som vil opstå netop på din arbejdsplads. En levende fagetik skærper vores opmærksomhed overfor de etiske fælder, som ofte opstår i en travl hverdag.

Etisk situationsfornemmelse opstår gennem erfaring, diskussioner og refleksion over de situationer, man støder på i sin dagligdag. Derfor er det vigtigt, at vi giver hinanden tid til at diskutere, hvordan vi kan udmønte de overordnede etiske pejlemærker i vores hverdag. Bioanalytikere arbejder også i frontforskningen. Det kan give særlige etiske udfordringer, som rækker ud over de enkelte arbejdspladser. Det giver os et særligt ansvar. Derfor må vi aldrig glemme den almene menneskelige rettighed til at sige fra, hvis vores personlige grænser overskrides.

Jeg håber, at vi med dette skrift vil få skabt grobund for nogle levende etiske diskussioner på laboratorier og andre bioanalytikerarbejdspladser.

En stor tak til alle jer bioanalytikere, som har deltaget i interviews og fortalt om etiske dilemmaer fra jeres faglige praksis. Jeres historier har været fundament for den nye fagetik og vil også fremover understøtte processen med at få fagetikken til at leve i praksis.

En professions etiske handlinger, er vigtig for professionens ansigt udadtil.

Lotte Gaardbo, næstformand

September 2008

- Bioanalytikeren er bevidst om at bruge sin faglighed.
- Bioanalytikeren er bevidst om sit faglige og personlige ansvar.
- Bioanalytikeren er bevidst om den rette kvalitet i arbejdet.
- Bioanalytikeren er bevidst om at organisere arbejdet, så den enkelte patient får en optimal behandling, samtidig med at det ikke går ud over de øvrige patienter.
- Bioanalytikerne er bevidst om at man er fælles og afhængig af hinanden, hvis flowet og effektiviteten skal opretholdes og dermed laboratoriet og bioanalytikerne fremstå som professionelle.

Disse udsagn er funderet i bioanalytikernes grundlæggende værdier.
Læs mere på side 12.

EKG på gangen

”Jeg har stået i den situation, hvor jeg blev bedt om at tage EKG på en ældre dame. En nydelig ældre dame. Hun sad fuldt påklædt på en stol på gangen i medicinsk ambulatorium. Jeg prøver at finde et rum med en briks og det går der lang tid med. For lang tid synes jeg, for tid betyder meget på en klinisk biokemisk afdeling. Jeg ved jo, at de andre i afdelingen er afhængige af at jeg når min del af arbejdet, så prøverne og analyserne kan behandles korrekt og analyseres indenfor den lovede tidsramme. Vi er meget afhængige af hinanden på afdelingen og føler os fælles om tingene. Derfor kan jeg også blive foruroiliget over, hvis jeg ikke når det eller i det hele taget får taget EKG’et nu. Hvilken indflydelse vil det så få på resten af min dag. Måske vil der komme forsinkelser og ventetid senere.

Det ender med at jeg spørger en sygeplejerske og hun siger at det må blive i en seng på gangen. Der står en seng og hun henter en enkelt skærm – værsgo. Jeg finder selv en skærm mere og må indrømme, at jeg bliver vred og synes at det er for galt. Jeg forklarer den ældre dame, at det er sådan vilkårene er, men at jeg heller ikke er tilfreds med situationen. Jeg synes at det virker uprofessionelt, at undersøgelsen ikke kan foregå under ordentlige vilkår.”

Karina, ung bioanalytiker på klinisk biokemisk afdeling.

Karina er her i flere forskellige etiske dilemmaer:

”Jeg bliver vred og frustreret over at jeg ikke kan tilbyde patienten at få taget EKG’et i et rum, hvor døren kan lukkes. Jeg synes det er uværdigt overfor patienten. På den anden side synes jeg jo også, at patienten skal have taget EKG’et nu, så hun kan blive undersøgt og evt. komme i behandling, som vel er formålet med besøget på ambulatoriet.”

”Jeg kommer også i et dilemma overfor sygeplejersken. Jeg forventer og synes det ville være på sin plads at sygeplejersken hjælper mig med at sørge for at patienten får en respektfuld behandling. Det vil være godt med respekt for hinanden i samarbejdet om at give patienten en god behandling. På den anden side ved jeg jo godt at sygeplejersken ikke kan trylle og at jeg nok bør være overbærende og forstående overfor de vilkår sygeplejersken arbejder under.”

”Jeg er i et dilemma i forhold til mine kolleger. For at laboratoriet kan bevare flowet og nå dagens produktion inden fyraften, så må jeg sørge for at EKG’et bliver taget. Det er vigtigt for både patientforløbet og laboratorieproduktionen. Hvis jeg ikke tager EKG’et vil kvaliteten i behandlingen blive forringet og produktionen bliver forsinket, fordi jeg selv eller en af mine kolleger skal op at tage EKG’et senere, når der er et rum ledigt.”

dilemmaer

Fagetisk Nævn har spurgt nogle bioanalytikere om, hvilke etiske dilemmaer de står i. Bioanalytikerne svarer, at det især er i kontakten med andre personer i arbejdet, de opstår. Det er i mødet med patienten, de andre sundhedspersoner og kollegaerne – og på lidt længere afstand, samfundsborgerne/skatteyderne. Ikke overraskende har patienten en særlig rolle enten direkte eller indirekte.

Bioanalytikerne opfatter ofte ikke de "store" etiske spørgsmål, som noget specielt de skal forholde sig til. F.eks. mener en del bioanalytikere, at deres holdning til stamcelleforskning eller dyreforsøg er en privat sag.

Bioanalytikere besidder dog ofte mere viden om særligt følsomme etiske aspekter af laboratoriemedicinske discipliner, og det giver dem et særligt ansvar for at informere og rådgive offentligheden og myndigheder om denne viden.

Etik handler om, hvordan vi møder og handler overfor vores medmennesker. Fagetik handler om, hvordan vi møder og handler overfor de medmennesker, vi møder i vores faglige virke.

Bioanalytikeretik og dilemmaer

Når man skal handle etisk, betyder det, at man skal overveje hvilken handling, der vil være bedst i den konkrete situation. Hvad man vælger, afhænger af den enkeltes værdier, professionens værdier og de værdier, som er grundlæggende i sundhedsvæsenet. Herunder den gældende lovgivning. Værdierne er et udtryk for opfattelse af, hvad der er rigtigt og forkert – eller hvad man i professionen eller på den enkelte arbejdsplads opfatter som rigtigt eller forkert.

Lovgivningen på sundhedsområdet er et udtryk for nogle grundlæggende værdier, som man har skønnet er nødvendigt at præcisere i love. Sundhedsprofessionelle har pligt til at kende og følge de gældende love og regler.

I et etisk dilemma støder mindst to væsentlige værdier sammen. For at kunne handle skal man kunne tage stilling til hvilken værdi, der vejer tungest i den aktuelle situation. Bevidstheden om hvad et etisk dilemma er og hvordan man takler det, er vigtig for, at vi kan vælge den rigtige handling i den situation, vi står i.

Denne bevidsthed og evne til at identificere etiske dilemmaer og håndtere dem på en hensigtsmæssig måde kan opøves og trænes i den faglige praksis.

[Læs mere om lovgivning og regler i sundhedsvæsenet på dbio.dk.](http://dbio.dk)

"En værdi kan defineres som en begrundelse for at træffe valg, en præmis for handling, et krav til hvilken løsning, der vælges. Indbygget i en værdi ligger også præmissen for at kunne træffe det bedste (rigtige) valg i en situation forbundet med usikkerhed".
Thyssen 2000:40ff, 86.

I dette skrift, hvor vi ønsker at give nogle bud på etisk handlen i bioanalytikerpraksis i sundhedsvæsenet, har vi valgt at benytte os af det som kaldes "den sunde fornufts etik" eller commonsense-etikken (Beauchamp og Childress 2001).

I commonsense-etikken drejer det sig ikke om et "enten-eller", men om en afvejning af hvad der er mest rigtigt i den konkrete situation.

Den almindelige moral i sundhedsvæsenet

De fire principper

Der er enighed om at de fire værdier i commonsense-etikken er de vigtigste i sundhedssystemet og at de i princippet er lige vigtige. Men i den konkrete situation vil en af dem alligevel vægte tungere end de andre. Vægtningen kan bl.a. afhænge af hvilke værdier, vi anser som væsentlige i vores profession. De fire principper danner til sammen den ramme, som bioanalytikere og andre sundhedsprofessionelle agerer indenfor.

- **Ikke-skadevolden - hensynsfuldhed**

Du må ikke gøre skade på dine medmennesker. For bioanalytikere kunne det være: Ikke skade patienten når du tager blodprøver, ikke lave fejl når du analyserer prøven, passe på at patienten er identificeret, så der ikke sker ombytninger.

- **Godgørenhed**

Du ønsker at gøre andre godt, hjælpe, give omsorg, redde liv, tænke godt om andre, vise dine medmennesker respekt. For bioanalytikere kunne det betyde: At sørge for, at patienten får et rigtigt analyseresultat, et hurtigt svar, en faglig korrekt og kvalitetssikret undersøgelse, at være åben og imødekommende overfor patienten.

- **Autonomi (selvbestemmelse) - respektfuldhed**

Du respekterer det enkelte menneskes valg i egne anliggender. Herunder ligger også respekten for det enkelte menneskes grundlæggende ukrænkelighed og værdighed (integritet). Hvor det enkelte menneske ikke er i stand til at foretage valg i egne anliggender, må sundhedspersonen sikre, at andre personer er kvalificerede til at vurdere, hvad der er det bedste valg for vedkommende. F.eks. skal patienten altid informeres og give sit samtykke til undersøgelser og behandling (det informerede samtykke).

- **Retfærdighed**

Du behandler mennesker retfærdigt ud fra et princip om ligestilling. Alle borgere skal have lige muligheder for behandling i sundhedsvæsenet. I praksis kan det f.eks. betyde at: Der må ikke ske forskelsbehandling/diskrimination af patienter ud fra køn, hudfarve, religion, seksuel orientering, socialt klassetilhørsforhold og lignende. I bioanalytikerverdenen kan det betyde at: Man skal holde sin plads i køen, man skal holde sine aftaler, overholde sine service-mål. Den mere syge skal hjælpes før den mindre syge etc.

Hvilke værdier kendetegner bioanalytikere?

Commonsense-etikken gælder for hele sundhedsvæsenet. For at kunne indkredse, hvad der er særligt for bioanalytikeres fagetik, har det været nødvendigt at finde ud af hvilke værdier, som er særlige for bioanalytikere. I projektet om bioanalytikernes professionsidentitet, er der konstateret 5 grundlæggende værdier.

- Faglighed
- Ansvarlighed
- Kvalitetsbevidsthed
- Professionalisme
- Fællesskabsfølelse

Værdier betyder, at bioanalytikerne har en fælles måde at skabe mening og forklare sammenhænge på. Værdierne får indflydelse på, hvordan han eller hun vælger at handle i en konkret situation.

Læs mere om bioanalytikernes professionsidentitet på dbio.dk

Etiske dilemmaer kan opstå, når man skal vælge mellem f. eks. at respektere en patients autonomi eller at gøre det gode (værdier fra commonsense-etikken). Dertil vil de væsentlige værdier i bioanalytikerprofessionen også altid komme i spil.

Professionsetikken forudsætter almenmenneskelige værdier og normer, men den pålægger mere specifikke og ofte mere vidtgående pligter.
Morten Dige, filosof

Faglighed

Bioanalytikerfaglighed er forankret i den naturvidenskabelige tilgang. Fagligheden tager udgangspunkt i klare og målbare metoder til identifikation af, hvad der er rigtigt og forkert – raskt og sygt. På baggrund af grundlæggende laboratoriemedicinsk viden og laboratorieerfaringer, er bioanalytikeren i stand til at fortolke analyseresultater, så de kan understøtte diagnostisering og behandling. Denne faglige viden og erfaring vedligeholdes og opdateres løbende.

Som bioanalytiker kan man komme i et dilemma hvis man er nødt til at tilsidesætte sin faglighed. Det kan f.eks. være i en hastesituation, hvor det ikke er muligt at foretage uddybende undersøgelser.

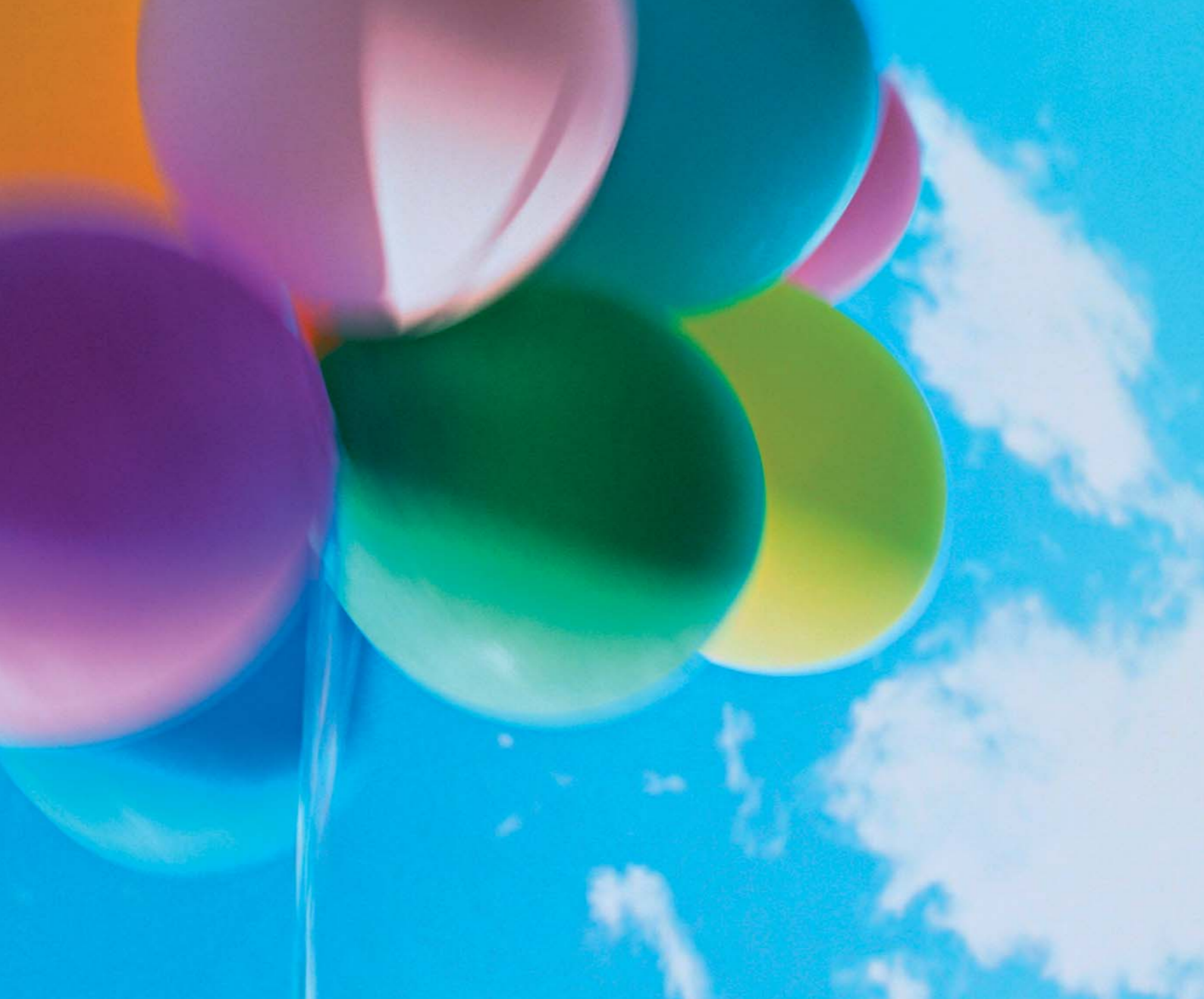
“Der kan opstå dilemmaer i kommunikationen med personalet på kræftafdelingen. De modtager patienter til kontrol først på dagen. Hvis der skal gives blodtransfusion, skal det laves, så patienten kan få det i løbet af eftermiddagen. Patienten sidder bare og venter og det er ikke altid vi kan få det lavet færdigt hurtigt nok. Så ringer plejepersonalet måske en halv time senere og rykker, fordi de synes det er synd, at patienten skal vente og vi kan ikke forstå, at de ikke kan forstå, at det tager den tid det tager – hvis det skal laves ordentligt!”
Bioanalytiker på klinisk immunologisk afdeling.

“Når apparatet kommer med advarsel om et unormalt svar, synes jeg det er meget spændende at finde ud af, om det er apparatet, selve prøven eller patienten, som fejler noget. Jeg bruger al min viden og erfaring til at fejlfinde på apparatet, undersøger prøven ved f.eks. at bestille nogle andre prøver og prøver at finde ud af, hvad patienten fejler eller på hvilken indikation patienten er indlagt.”
Bioanalytiker på klinisk biokemisk afdeling

Værdien faglighed betyder for bioanalytikerne at:

Bioanalytikeren er bevidst om at bruge sin faglighed.

Ansvarlighed

Ansvarlighed

Værdien ansvarlighed rummer to dele, der giver hver sin præmis for handling.

- At handle ansvarligt som bioanalytiker betyder på den ene side at handle inden for de veldefinerede rammer og de formelle ansvarsområder og dermed efterleve reglerne for, hvem der har ansvar for hvad. Det betyder, at bioanalytikere gerne vil overholde forskrifter, vejledninger og instrukser.
- At handle ansvarligt som bioanalytiker betyder på den anden side også, at man med afsæt i ens faglighed er i stand til at vurdere, hvis den enkelte patient kan have større gavn af, at man som bioanalytiker træder udenfor de formelle rammer og giver patienten, hvad vedkommende har brug for i den unikke situation. Her er respekten for patientens autonomi og værdighed (integritet) tungtvejende.

Som bioanalytiker kan man opleve at komme i et dilemma omkring, hvad der er en ansvarlig handling i de enkelte situationer. F.eks. skal man være ansvarlig overfor patienten, overfor sin kollega og fællesskabet, overfor sin profession og i samarbejdet i sundhedsvæsenet. Samtidig er bioanalytikeren forpligtet til at sige fra overfor undersøgelser eller metoder, hun ikke kan stå inde for – fagligt eller etisk.

”Patienterne vil gerne have svar på spørgsmål om deres prøver. Patienten siger:” Jeg kan da godt se, at den prøve er forhøjet, og jeg vil gerne have en forklaring”, og så må jeg prøve at se, om jeg kan forklare mig.”... ”På den ene side synes jeg jo, at patienten har ret til et ordentligt svar og på den anden side kan jeg være i tvivl, om jeg kan og må svare, som jeg nu bedst kan.”
En bioanalytiker på kl. biokemisk afdeling.

Værdien ansvarlighed betyder for bioanalytikerne at:

Bioanalytikeren er bevidst om sit faglige og personlige ansvar.

Kvalitetsbevidsthed

Kvalitetsbevidsthed

Kvalitetsbevidsthed er centralt i bioanalytikernes arbejde. Bioanalytikere udvikler metoder til kontrol af alle led i analyseprocesserne. De validerer analysemetoder og sikrer, at procedurerne er optimale. Procedurerne understøttes af vejledninger og instrukser. Det er en del af bioanalytikernes kultur, at der er forståelse for vigtigheden af at lære af fejl.

Bioanalytikere er omhyggelige og akkurate i deres arbejde og har forståelse for deres funktions betydning for patientbehandlingen. De er opmærksomme på, at det er vigtigt at levere "rette svar til rette tid."

Som bioanalytiker kan man opleve at komme i et dilemma, hvis man bliver nødt til at gå på kompromis med kvaliteten.

"Vores 1. prioritet i arbejdet er et pålideligt analyseresultat. Det er hele tiden det, man har som underlæggende tanke – at gøre de ting, der skal til for at få et ordentligt analyseresultat. Og der har vi jo også mange tjek undervejs. Alle vores arbejdsprocedurer er jo lagt an på det." En bioanalytiker fra patologisk afdeling.

Værdien kvalitetsbevidsthed betyder for bioanalytikerne at:

Bioanalytikeren er bevidst om den rette kvalitet i arbejdet.

Professionalisme

Professionalisme

For bioanalytikerne er det vigtigt at fremstå professionelt over for patienten og andre samarbejdspartner i sundhedsvæsenet. At være professionel er for bioanalytikerne ensbetydende med at skabe og opretholde flow og effektivitet via overblik, veldefinerede rammer, struktur og organisering. At handle professionelt vil således sige, at bioanalytikeren giver patienten, hvad vedkommende har brug for, samtidig med at det ikke går ud over flowet, effektiviteten og de andre patienter.

Som bioanalytiker kan man opleve at komme i et dilemma i forhold til ens professionalisme, hvis man står i en situation, hvor man netop ikke kan give patienten, hvad vedkommende har brug for – af hensyn til flowet og de andre patienter.

“... så de føler, at de har fået en rigtig god behandling og vi føler, at vi har overholdt den tid, der var sat af til dem og nu er de ude af døren igen.”
En bioanalytiker fra en fertilitetsklinik.

“Det er meget svært at arbejde på en afdeling, hvor man ved, at man ikke kan overholde de tider, man har sat som mål. Og det var bevidst, at patienterne var sat så tæt til. Det er for dårligt at byde dem at vente så lang tid. Det virker, som om vi ikke har styr på arbejdsgangene og kan organisere os internt.”
En bioanalytiker fra fysiologisk afdeling.

Værdien professionalisme betyder for bioanalytikerne at:

Bioanalytikeren er bevidst om at organisere arbejdet, så den enkelte patient får en optimal behandling, samtidig med at det ikke går ud over de øvrige patienter.

Fællesskabsfølelse

Fællesskabsfølelse

Som bioanalytiker er man bevidst om, at man er fælles om arbejdet og afhængige af hinandens opgaveløsning, hvis flowet og effektiviteten skal opretholdes og bioanalytikerne fremstå som professionelle. Det kan dog være nødvendigt, at der er forståelse for, når bioanalytikere bryder med de fælles normer. Der kan være andre værdier, som i visse tilfælde er vigtigere. Det kan f.eks. være i situationer, hvor det er vigtigt at tilgodese en patients behov, et krav om kvalitet eller en situation, som med faglig begrundelse kræver en særlig procedure.

“Og det hænger jo sammen ved, at een modtager og pakker prøverne ud, og så er der måske en anden, der giver dem nummer, en tredje der sår prøverne ud og en fjerde, der aflæser og en femte der så overtager – så det er sjældent, at man har en prøve fra start til slut.”

En bioanalytiker fra kl. mikrobiologisk afdeling.

“Det er et dilemma, at jeg har opdaget, at jeg ikke er på arbejdsplanen i dag og det har jeg ikke sagt til nogen. Jeg kunne godt bruge tiden til at få ryddet op i mine rapporter og få oprenset nogle af alle de prøver, som står i køleskabet, så de kan blive til nytte for vores projekt. På den anden side burde jeg jo hjælpe de andre. Jeg ved jo, at de godt kan have ret travlt. Og det ville jeg jo ønske, hvis jeg var en af dem.”

En bioanalytiker på rutineafdeling med små forskningsprojekter.

Værdien fællesskabsfølelse betyder for bioanalytikerne at:

Bioanalytikerne er bevidste om at man er fælles og afhængig af hinanden, hvis flowet og effektiviteten skal opretholdes og dermed laboratoriet og bioanalytikerne fremstå som professionelle.

Etiske dilemmaer opstår mellem mennesker

Bioanalytikeretik opstår i samspillet med andre mennesker, som de møder i det faglige virke. I sundhedsvæsenet har hensynet til patienten altid forrang. Hensynet til de andre "interessenter" skal forstås i lyset heraf. Man må altid overveje om fremgangsmåder og politikker er til gavn for patienten. Det gør ikke noget at det også gavner kolleger, andre sundhedspersoner osv., for så vidt som det i sidste ende også gavner patienten. Kollegial loyalitet og hensyn til effektiv resurseudnyttelse må f.eks. ikke være til skade eller ulempe for patienten.

I det følgende beskrives de væsentlige "interessenter".

Patienten

I sundhedssystemet er patienten i centrum. Derfor er det oplagt, at det er patienten, som oftest giver anledning til etiske overvejelser. Det er patienten, bioanalytikerens faglige virke kredser om og som giver professionen sin berettigelse. Endvidere er det patienten, som er den svage part i mødet og det fordrer særlige medmenneskelige hensyn.

"Nogle gange synes jeg, det er synd for patienten.... Man kan godt spørge sig selv, om det er umagen værd at stå og pine patienten (med en undersøgelse) .... Så kan jeg finde på at ringe op og spørge om det nu også er nødvendigt."

En bioanalytiker på fysiologisk afdeling.

Kolleger

På laboratoriet er bioanalytikerens både forpligtet og afhængig af sine kolleger. I samspillet med kollegerne udvikles den faglige praksis. I fællesskabet omkring opgaveløsningen på laboratoriet er det vigtigt, at man kan støtte og opmuntre hinanden og derigennem få et godt samarbejde. Samtidig er kollegaen også et medmenneske, som fordrer bl.a. respekt og empati.

"Der er meget rotation og vi er meget afhængige af hinanden. ... Det er et problem, hvis min kollega ikke selv kan vurdere om hun er kompetent til at gå i vagt. ... Det er svært at sige til hende, at det tror jeg ikke hun kan."

En bioanalytiker i blodbanken.

Andre sundhedspersoner

I samarbejdet om patienten er der mange sundhedspersoner. Sammen skal de bidrage til en optimal undersøgelse og behandling. Det tværfaglige samarbejde kan give særlige udfordringer på grund af de fagprofessionelles særlige værdier, men det kan også bringe sundhedsvæsenet i stand til at give patienten en helt særlig god kvalitet i behandlingen, hvis alle bidrager med deres specialviden og kompetencer.

"Man har, som bioanalytiker andre holdninger end lægen, som forsker i et område eller sygeplejersken, som er tæt på patienten."

En kvalitetsbioanalytiker.

Borger/samfund

Bioanalytikerne er forpligtigede overfor samfundet og borgerne – som ofte tillige er ejere og brugere af sundhedsvæsenet. Det ligger specielt i de offentlige ansattes lod at sikre, at ressourcerne bliver udnyttet på den mest hensigtsmæssige måde og at borgerne bliver behandlet anstændigt. I dette ligger også, at bioanalytikerens er forpligtet til at sige fra over for metoder og undersøgelser, som strider imod, hvad hun mener, er rigtigt og godt for borgerne og samfundet.

Her er det særligt bioanalytikerne i forskningsmiljøerne, som kan blive udfordret. Både på deres personlige holdninger og deres professionelle værdier. Det kan f.eks. være i arbejdet med forskning i, hvordan man kan bestemme hvilke sygdomme et foster vil være disponeret for.

"Jeg synes det er et problem, at vi har så lang ventetid. At vi politisk prioriterer nogle diagnoser, og derved bliver andre diagnoser sat bag i køen."

En bioanalytiker på patologisk afdeling.

Vejledning til dilemmahåndtering

For at få startet på arbejdet med at blive en god og etisk reflekteret bioanalytiker vil Fagetisk Nævn anbefale at man bruger en bestemt fremgangsmåde - en dilemmahåndteringsmodel. Ofte vil en dilemmacase indeholde flere dilemmaer. Derfor kan det være en fordel at gå strengt skematisk til værks og tage et dilemma af gangen.

I det følgende skitseres en enkel fremgangsmåde til dilemmahåndtering:

1. Fortæl en case og beskriv dilemmaet/dilemmaerne.
2. Hvem er impliceret?
3. Hvilke handlemuligheder er der?
4. Hvad synes I er det væsentligste dilemma (hvis der er flere)?
5. Hvilke af de 4 principper i commonsense-etikken er i spil? Begrund hvorfor.
6. Hvilke af de 5 grundlæggende bioanalytikerværdier er på spil? Begrund hvorfor.
7. Er der andre værdier på spil?
8. Hvad vejer tungest og hvad afgør hvordan du vil handle?

Prøve fremgangsmåden på casen på side 6 eller vælg at gøre det på en af jeres egne dilemmacases.

HUSK at opgaven løses bedst sammen med et par kolleger og giv jer god tid til at drøfte "hvorfor".

Det fagetiske arbejde

Fagetisk Nævns opgave er bl.a. at rådgive Danske Bioanalytikeres medlemmer, når de står med konkrete fagetiske problemstillinger.

Fagetisk Nævn i dbio har gennem en periode arbejdet med en ny fagetik. Formålet har været at give bioanalytikerne et redskab til at identificere og håndtere etiske dilemmaer i praksis og at motivere til at laboratorierne integrerer bioanalytikernes fagetik i deres værdigrundlag

Dette skrift skal støtte bioanalytikere i deres daglige praksis. Det skal give viden om hvad der får etiske dilemmaer til at opstå og råd om hvordan man kan håndtere dem.

Dilemmahåndteringsmodellen skal hjælpe med at sætte en diskussion i gang om hvilke værdier og hvilken etik bioanalytikere har og hvordan den træder i funktion på arbejdspladserne.

Fagetisk Nævn i Danske Bioanalytikere vil tage initiativ til medlemsarrangementer og kurser, hvor metoden beskrives og øves. Endvidere opfordres alle bioanalytikerarbejdspladser til at skabe rum for etiske diskussioner og refleksion. Det kan f.eks. være ved at sætte dilemmahåndtering på dagsordenen ved personalemøder eller skabe særlige etiske komiteer, hvor etiske problemstillinger drøftes.

Der vil løbende blive udviklet relevant materiale til arbejdet med bioanalytikernes fagetiske univers. Det kan rekvireres hos Danske Bioanalytikere eller findes på dbio.dk.

Du kan også få en aftale med Fagetisk Nævn om et arrangement om det fagetiske univers.

Kontakt Fagetisk Nævn med spørgsmål, problemer eller gode ideer

Fagetisk Nævn, Danske Bioanalytikere, Sankt Annæ Plads 30, Postboks 74, 1003 København K
tlf. 4695 3535, emk@dbio.dk